

Hangi siyasal? Niçin?

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

İçinde yaşadığımız gerilim ortamından çıkış yolunun seçimden geçtiği Cumhurbaşkanı tarafından da ortaya koyuldu. Bu, daha önce altını çizmeye

çalıştığımız bir gerçeğe, ortamın yeniden siyasallaştırılmasına dönüşteki zorunluluğun bir dışavurumudur. Dolayısıyla, bir kez daha, bugünkü ortamın siyasal dışı bir niteliğe sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Siyasal dışı bir ortam yalnızca siyasal olmayan bir ortam anlamına gelmemelidir. Tersine, yoğunlaşmış fakat tecilleşmiş bir siyasal anlayışa işaret eder. Bir pratik olarak, siyaset, katılım, temsil ve üretim mekanizmaları açısından yetersizleştirilmişse ya da eğer bir tek belirleyicinin odağından görülüp o doğrultuda düzenlenmek isteniyorsa ortamın siyasal dışı olduğu söylenebilir ki bugün Türkiye’de geçerli olan budur.

Bu durumun aşılmasının yolu yeniden siyasala dönüştür. Ama orada da dikkatli olmak ve siyasala bir mutlakiyet anlamı yüklememek gerekir. Çünkü, siyasalın her şeyi örtecek derecede egemenleştiği bir dönem ve ortam da elbette siyasal ötesi olmaya adaydır ve kabul etmek gerekir ki öyle bir dönem, belki ötekenden çok daha tehlikelidir.

Siyasala dönüş siyasal dışı bir dönemde bir olasılık, bir umut ya da bir süreçtir. Oysa, aşırı siyasal ve siyasalın mutlaklaştığı bir ortamın en azından bu tür bir yaklaşımı barındıracak sığası ve esnekliği söz konusu değildir.

İkincisi ve daha da önemlisi, siyasala dönüşten söz ederken siyasalın tanımını akılda tutmak gerekir ki sanırım Türkiye’nin bugün asıl bilmediği, başaramadığı odur. Çünkü, bir kez daha görülüyor ve anlaşılıyor ki siyasala dönüş yalnızca seçim yapmakla özdeşleştirilmekte, o da çoğunluk iradesiyle iç içe geçirilmektedir.

Türkiye, denebilir ki tam da bu çelişkinin içinde bunalmaktadır. Bir yandan seçim ve çoğunluk iradesi esas kabul edilmekte fakat öte yandan seçimin sonucu kimi çevrelerin beklediğinden farklı tezahür ettiğinde bu durum siyaset dışı güçlerle yapılan bir koalisyonla aşılmak istenmektedir.

Bu, aslında mutlakiyetçi bir iradenin buyrukçu yapısına ve rahatlığına alışmış, seçenek üretemeyen ya da kurulu sistemin dışında bir durumun oluşması karşısında bocalayan ‘iktidarsızlığın’ yeniden iktidar olma isteminden başka bir şey değildir. Siyasal yeniden iktidar olma isteminden başka bir şey değildir. Siyasal dildeki karşılığı da ‘güç - erk’, dolayısıyla da ‘şiddet’ siyaseti yapmaktır.

Belki yaşanan sorunların kaynağını bu olgunun içinde aramak gerekir. Aslında yaratıcılıkla ve değişkenliği bizatihi üretmekle yükümlü bir aklı, tersine, tekil bir anlayışla örtüştüren ve her türden dışlayıcılığın, yadsımacılığın ‘faili’ ve ‘esiri’ yapan bu muhakemenin aşılabilmesi öncelikle siyasetin bir farklılığa ve onun beyanına dayalı bir ‘irade’ olduğunu kabul etmekten geçer.

‘Güçlü Demokrasi’ kitabının yazarı ve son dönemde gelişen demokrasi tartışmalarında çok önemli açılımlar getiren Benjamin Barber, adı geçen yapıtında bu olguyu irdelerken şu çok önemli saptamaları yapmaktadır.

Siyasal olan özerktir; deneyimseldir; her durumda daima geçicidir; siyasal bilgi temsili olmaktan çok yapaydır; siyasal, eşzamanlı olarak hem öznel değildir çünkü bir kamusal görüş tarzını öne sürer, ama hem de nesnel değildir çünkü evrensel olma iddiasında bulunamaz. Nihayet ve belki tümünden daha önemlisi, siyaset egemendir, fakat bu, sanıldığı gibi ‘insan birlikteliklerine’ uygulandığı için değil, tersine onlar tarafından yaratılan bir özerk saha tanımladığı için böyledir. (Bu kavramlar, kitabın Türkçe çevirisininin 214 - 218. sayfaları arasındadır - Çev.: M. Beşikçi / Ayrıntı Yayınları)

Bu yaklaşım, Türkiye’de pozitivist bir mantıkla belirlenmiş, siyaseti mutlak akılla eşanlamli sayan, çoğunluğa dayalı siyasi iradenin ‘değişmezliğini’ savunan görüşle derinden çelişmektedir. Çok daha özgür, özerk ve elbette öznel bir siyaset tanımı getirmektedir.

Krizin aşılması da bu tanımın benimsenmesiyle mümkündür; biçimsel bir seçim aynı krizin tekrarından başka bir işe yaramayacaktır. Tıpkı son yirmi yılda olduğu gibi..